

VOLÁME NA SPOLUŽÁKY

1

Sociokulturní kompetence

Jazyková úroveň: A0/A1

Předpokládaný věk: 1.–3. ročník ZŠ

Téma: Oslovování spolužáků mezi sebou křestními jmény

Časová dotace: Dvě výukové jednotky po cca 45 minutách; lze využít pouze jednu výukovou jednotku dlouhou cca 45 minut (tzn. ukončit práci po cvičení 5), úměrně tomu budou zredukovány i cíle.

Cíle: Cesta k dosažení každého z cílů vede vždy přes vlastní aktivní zkušenost a prožitek žáka, nikoli přes výklad učitele; vzhledem k velkému důrazu, který autorky pracovního listu kladou na individuální přístup učitele ke každému z žáků, budou níže vypsány cíle ve skutečnosti také naplněny – a příp. i nenaplněny – u každého žáka individualizovaně.

Jazykové cíle

1. Žák ví, že v češtině se děti oslovují jinak než v českém znakovém jazyce.
2. Žák ví, jak se děti oslovují v českém znakovém jazyce, a má základní představu (vystavenou na vlastní zkušenosti ze svého bezprostředního školního prostředí), jak se děti oslovují v češtině.
3. Žák umí napsat, jak ostatní děti / spolužáci oslovují křestním jménem jeho samého.
4. Žák umí napsat oslovení alespoň dvou svých spolužáků ve třídě / ve družině / na internátě křestním jménem.
5. Žák umí u sebe a alespoň dvou svých spolužáků spojit křestní jméno napsané v nominativu s křestním jménem totožné osoby napsaným ve vokativu (tj. ve formě oslovení).

Nejazykové cíle

1. Žák ví, že v bublině v komiksu bývá napsáno to, co postava říká (česky).
2. Žák ví, že šipka (→) se v grafickém záznamu myšlenek, skutečností, dějů... může užívat k naznačení vztahu „z něčeho vychází něco jiného“, „něco pokračuje nějak“...
3. Žák umí bubliny v komiksu funkčně využít ve spojení s křestním jménem, tzn. umí do bubliny vložit / napsat oslovení křestním jménem sebe a svých spolužáků.
4. Žák umí funkčně využít šipku pro naznačení vztahu mezi nominativem svého křestního jména / křestního jména svých spolužáků (základ, od kterého šipka vychází) a vokativem daného křestního jména (koncový stav, ke kterému šipka směřuje).
5. Žák ví, že pomocí QR kódu lze spustit videa (takto malé děti nemusí mít svůj telefon, na kterém by šla videa spustit, ale mohou vidět, jak video přes čtečku v telefonu spouští učitel, příp. někteří ze spolužáků).
6. Žák ví, že konkrétní video vždy patří ke konkrétnímu obrázku či textu, vedle kterých se nachází QR kód, kterým lze video spustit.
7. Žák ví, že videa mohou obsahovat „děj“ (viz videa ze cvičení 1) nebo sdělení v českém znakovém jazyce (viz překlady zadání z češtiny do českého znakového jazyka).
8. Žák (byť i jen intuitivně) chápe, že zadání v češtině a v českém znakovém jazyce obsahují totožné informace.
9. Žák intuitivně chápe, jak fungují filmové titulky (viz video ze cvičení 1).

Pomůcky k pracovnímu listu

Pro každého žáka

- jednostranný barevný výtisk všech listů ve formátu A4 (barvy mají v pracovním listě významnou pedagogickou a orientační funkci, proto je v případě černobílého tisku potřeba žákům nějakým způsobem zprostředkovat barvu originálně barevných míst),
- psací potřeby (obyčejná tužka nebo psací pero), příp. pastelky,
- nůžky,
- lepidlo,
- své průkazové fotografie v klasickém formátu (počet závisí na aktivitách, které pro jednotlivé žáky učitel vybere; všichni žáci budou potřebovat min. dvě své fotografie),
- příp. mobilní telefon se čtečkou QR kódů,
- příp. desky s eurofoliemi (vzhledem k tomu, že pracovní list má více částí, a navíc může být doplněn ještě dalšími materiály, např. z dokumentu PL 1 – PŘÍLOHA, doporučujeme, aby učitel pomohl žákům vést jejich osobní desky s jednotlivými pracovními listy v eurofoliích).

Pro učitele

- adekvátní počet jednostranných barevných výtisků dokumentu PL 1 – PŘÍLOHA ve formátu A4 (nebo jeho částí), nejlépe na tvrdém papíře; dokument PL 1 – PŘÍLOHA obsahuje podklady pro modifikaci některých cvičení či pro jejich rozšíření nebo doplnění, využití těchto aktivit není nutné, ale může učiteli významně a účinně pomoci individualizovat pracovní list s respektem k potřebám každého z žáků; dále dokument PL 1 – PŘÍLOHA obsahuje materiály a hry, jež se nevážou k jednotlivým cvičením a učitel je může využít jako doplněk pro práci s celým pracovním listem,
- příp. počítač s PDF verzí pracovního listu,
- příp. projektor pro společné promítání pracovního listu a / nebo spuštění videí.

Metodický úvod k pracovnímu listu

Tento pracovní list je určen pro žáky na začátku školní docházky. K jeho koncepci a obecným doporučením pro práci s ním proto doporučujeme nejprve pročíst Metodický úvod k pracovním listům pro úroveň A0/A1 (<https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=107917&view=25215&view=25215>)

Tématem tohoto pracovního listu je **oslovování dětí/spolužáků**. Téma bylo stanoveno takto úzce ze dvou důvodů: **a) Oslovování spolužáků je pro žáka dostatečně jazykově a komunikačně přehlednou situací** (nemusí řešit, koho oslovit křestním jménem, koho oslovit příjmením, koho oslovit *paní učitelko, tati* atd.), **a tudíž je pro něj relativně snadno uchopitelné; b) Prostředí školy/třídy/družiny/internátu bylo zvoleno také proto, že se s ním na začátku své školní docházky musí každý žák seznámit a naučit se v něm orientovat a komunikovat.**

Předpokládáme, že žáci, kteří budou s pracovním listem pracovat, mají již vybudovanou jistou představu o oslovování křestním jménem v rámci své rodiny. Z této znalosti může učitel při práci s pracovním listem vycházet a navazovat na ni. Jen je potřeba pamatovat na to, že v rodině je oslovování křestním jménem mnohem méně přehledné: často zahrnuje různé zdvořilosti a familiarismy, odvíjí se i od zvyků v užší/širší rodině, odráží složení rodiny (rodiče, prarodiče, rozvedené rodiny, patchworkové rodiny...). **Vhodným předpokladem pro práci učitele s pracovním listem je tudíž celkem důkladná znalost rodinného zázemí každého z žáků.**

Z gramatického hlediska se v pracovním listu jedná o tvary nominativu a vokativu křestních jmen. Nejde však o pracovní list zaměřený na gramatiku, nýbrž o **pracovní list cílící na sociokulturní kompetence, tzn. na „vhodné užívání jazyka v určitých společenských situacích“**. Nadto je určen pro žáky, kteří mají minimální, příp. až zcela nulové znalosti (psané) **češtiny**. Proto v něm žáci pracují s těmi variantami křestních jmen, které jsou jim a jejich spolužákům blízké. To znamená, že **není podstatné, zda se spolužák jmenuje Josef, ale to, že si říká Pepa** a blízcí ho oslovují **Pepo** (obdobně *Vašek – Vašku, Zuza – Zuzi, Andy – Andy, Verča – Veru, Ivo – Ivo* aj.). Stejně tak není důležité, že ve tvarech nominativů a vokativů jmen spolužáků, kteří konkrétního žáka obklopují, nemusí být pozorovatelné žádné „jazykové zákonitosti“ (srov. *Pepa – Pepo, Vašek – Vašku, Zuza – Zuzi, Andy – Andy, Verča – Veru, Ivo – Ivo* aj.). A to proto, že předmětem pracovního listu není naučit žáky tvořit z nominativů vokativy, ale to, **aby se naučili vhodně a správně česky oslovovat děti/spolužáky, se kterými se ve škole/družině/internátě nejčastěji setkávají**. V této fázi jde u většiny žáků o čistě mechanickou záležitost. **Základní tvar svého křestního jména (resp. jeho grafickou podobu) a jmen spolužáků i k nim náležející oslovení si musí (vizuálně) zapamatovat** (a to platí i u bonusového cvičení 13).

Počet dětí, s jejichž křestními jmény (v nominativu a/nebo ve vokativu a v různých úrovních obtížnosti) bude umět žák zacházet, závisí na organizaci dané školy/třídy/družiny/internátu. Jde o to **vytvořit uzavřený soubor žákovi situačně blízkých křestních jmen, u nichž se mechanicky naučí poznávat, příp. i psát jeden tvar nominativu a příslušný tvar vokativu, budou mu jasné (byť třeba jen intuitivně) vztahy mezi těmito dvěma jazykovými jednotkami a bude je umět (byť třeba jen ve formě přiřazování kartiček) funkčně použít**. Dále je důležité směřovat k vytvoření myšlenkového stereotypu, který povede k tomu, že žák bude v budoucnosti sám aktivně zjišťovat, jak se „nové děti“ oslovují křestním jménem a/nebo bude rozumět jejich oslovením, a/nebo je bude dokonce zkoušet sám **aktivně vytvářet**.

Metodické poznámky k jednotlivým cvičením

CVIČENÍ 1

PODÍVEJTE SE NA OBRÁZKY A NA VIDEO. PŘEMÝŠLEJTE O NICH.

Cílem cvičení je jednak uvedení do tématu pracovního listu, jednak – a to je z dlouhodobého hlediska mnohem důležitější – postupné získávání rutiny ve čtení textů, včetně textů typu „kapitola z učebnice“. Při pravidelném aplikování postupu naznačeného v zadání tohoto cvičení učitel pozvolna dosáhne toho, že žáci jakýkoli text nezačnou bezhlavě číst, aniž by si ho předtím celý prohlédli a přemýšleli o jeho struktuře, cíli, funkci použitých obrázků aj.

Cvičení lze organizačně pojmut různě. Nejčastěji zřejmě půjde o diskusi v českém znakovém jazyce. Cílem je, aby žáci pokud možno co nejvíce sami (za vhodného a decentního navádění učitelem) došli k závěru, že ke každému obrázku patří jeden QR kód a každý QR kód umožňuje přehrát video. Dále že video bude zřejmě mít nějakou spojitost s obrázkem, vedle kterého je umístěn QR kód (vodítkem jsou mj. barvy rámečků okolo obrázků a QR kódů s příslušnými videy). Jsou-li tedy v pracovním listu dva obrázky, měli by žáci dospět k závěru, že pravděpodobně uvidí dvě videa. Je možné, že se dále budou správně domnívat, že na obrázcích a videích, která patří k sobě, budou stejní aktéři děje a půjde o dvojí ztvárnění jednoho a téhož.

Na videu vztahujícímu se ke scéně v mluvené češtině je mluvený projev (EVO!) simultánně **zobrazen pomocí titulků**. Sledování audiovizuálních pořadů s titulky patří k jednomu z klíčových kompetencí neslyšících lidí. Proto autorky pracovního listu považují za důležité pracovat s nimi od samých počátků školního vzdělávání a postupně žáky vést k nabývání takových kompetencí, které jim umožní získávat touto cestou velkou část informací nezbytných pro celoživotní mimoinstitucionální vzdělávání, a tím i pro život jako takový.

V zadání cvičení se však vyskytují také QR kódy s jinou funkcí: Stejně jako u obrázků platí, že QR kódy mají něco společného s texty, vedle kterých jsou umístěny. Na rozdíl od obrázků ale přinášejí **překlady (psaných) sdělení v češtině do českého znakového jazyka**. To znamená, že psaný text a video přinášejí stejnou informaci, ale každý v jiném jazyce: psaný text v češtině, video v českém znakovém jazyce. Doporučujeme posečkat, až na tuto skutečnost upozorní některý z žáků. Pokud to žádného z žáků nenapadne a učitel nemá žádný speciální důvod se u této skutečnosti pozastavovat, doporučujeme počkat na nějakou jinou příležitost (jiný pracovní list) – buď žáci ještě nedospěli do stádia, kdy je tato záležitost zajímavá, nebo jsou pro ně jiné detaily spojené s pracovním listem atraktivnější, a není proto vhodné snažit se násilně přenášet jejich pozornost a zaujetí jiným směrem. V té souvislosti je vhodné podotknout, že během práce s pracovním listem může učitel s videy s překlady do českého znakového jazyka pracovat dle svého uvážení. Překlady jsou jemu i žákům k dispozici a je žádoucí, aby se je žáci postupně učili používat. Metodika postupného nabývání této kompetence je zcela v rukou učitele.

CVIČENÍ 2

POVÍDEJTE SI O TOM, CO VIDÍTE NA OBRÁZČÍCH A CO JSTE VIDĚLI NA VIDEÍCH VE CVIČENÍ 1.

Cvičení lze opět organizačně pojmut různě. Není nutno, aby šlo vždy o pravděpodobně nejpoužívanější postup – diskusi v českém znakovém jazyce. Žáci mohou např. situace zdramatizovat (přehrát) nebo nakreslit (každý sám nebo ve dvojici). Cílem je, aby žáci pokud možno co nejvíce sami (za vhodného a citlivého vedení učitelem) došli k závěru, že na obou obrázcích a videích šlo o situaci **oslovení**. Dále že v češtině a v českém znakovém jazyce vypadá oslovení rozdílně: poklepání na rameno × oslovení jménem (zatím není důležité, že při oslovení má křestní jméno jiný tvar, než je tvar základní / nominativ, který žáci pravděpodobně už znají).

Na konci cvičení se lze zaměřit na to, zda se závěry, k nimž žáci dospěli, shodují s pravidlem v infoboxu umístěném v PL 1 – ŽÁK za cvičením 2, nebo ne. Učitel by měl empaticky žáky vést k tomu, že sami nakonec zjistí, že jejich poznání vzešlá ze cvičení 1 a 2 se s pravidlem v infoboxu shodují.

CVIČENÍ 3

PODÍVEJTE SE NA TYTO DVA OBRÁZKY. V KAŽDÉM JE JEDNO ŠEDÉ MÍSTO. NA KAŽDÉ ŠEDÉ MÍSTO NALEPTE SVOU FOTKU.

V tomto cvičení je důležité, že žák má k dispozici dvě své totožné fotografie. Každou z nich nalepí do jiného obrázku, ale ke stejné postavě, a to přestože stejná postava má v každém z obrázků jinou komunikační funkci (jak žák zjistí v zápatí ve cvičení 4). Z toho posléze (byť ne explicitně) vyvodí, že tvar nominativu a vokativu reprezentují jednu a tutéž osobu (věcný obsah zůstává stejný), ačkoli formálně vypadají jinak: tzn. každé ze slov vypadá graficky jinak. V této fázi většina žáků dokáže intuitivně analyzovat, že část obou tvarů jednoho a téhož křestního jména je stejná (kořen) a tvary se liší jen „písmenky na konci“ (koncovkami); explicitně si tuto znalost budou žáci teprve postupně osvojovat a v žádném případě by na ni neměla být soustředěna pozornost při práci s tímto pracovním listem.

U cvičení 4 musí mít učitel na paměti, že u některých jmen mohou být tvary nominativu a vokativu shodné (*Ivo – Ivo, Lili – Lili, Andy – Andy, Mary – Mary* aj.). To znamená, že žák s takovým jménem to, že tvary nominativu a vokativu bývají v češtině většinou odlišné, nezjistí. To ale vůbec nevadí, protože na to případně přijde ve cvičení 6 a v cvičeních následujících (bude-li s nimi žák pracovat).

V dokumentu PL 1 – PŘÍLOHA jsou k tomuto cvičení k dispozici stejné obrázky jako v PL 1 – ŽÁK. Učitel může jednotlivé prvky obrázku také rozstříhat a pak s žáky pracovat s kartičkami.

CVIČENÍ 4

U KAŽDÉHO Z OBRÁZKŮ ZE CVIČENÍ 3 JE JEDNO BAREVNÉ MÍSTO. NA ŽLUTÉ MÍSTO NAPIŠTE SVÉ JMÉNO. DO NAPIŠTE, JAK NA VÁS VOLAJÍ SPOLUŽÁCI VE TŘÍDĚ.

Jak jsme upozornili výše, u každého žáka pracujeme s jedním tvarem křestního jména (např. *Maruška*). Vycházíme z předpokladu, že žáci znají své jméno (např. *Maruška*) a příp. i tvar, kterým na ně blízcí volají (např. *Maruš*). Je možné, že v jedné třídě budou dva žáci stejného jména. Vždy se držíme té varianty jména, na kterou je daný žák zvyklý. V praxi to může znamenat, že ve třídě máme dva *Jany*, ale pro děti je to *Jenda* (voláme *Jendo*) a *Honzík* (voláme *Honzíku*), nebo *Karla* zvaného *Kája* (voláme *Kájo*) a *Karolínu* označovanou též *Kája* (voláme také *Kájo*). Dokud na tuto skutečnost některý z žáků sám neupozorní, doporučujeme učitelům nerozvádět ji. U této zajímavosti se ale můžeme zastavit v pokročilejších fázích práce s pracovním listem nebo v jejím závěru (se všemi nebo jen s některými žáky).

Velmi snadno se může stát, že žáci (nebo někteří z nich) nebudou nominativ a/nebo vokativ svého jména umět napsat. Zde můžeme využít jednodušší varianty realizace cvičení: Místo psaní žáci do žlutého a/nebo do zeleného místa nalepí kartičku se správným tvarem svého jména – tuto možnost je výhodné použít, pokud žák své jméno (jeho nominativ a/nebo vokativ) pozná napsané, ale sám ho ještě neumí napsat. Pro ještě větší zjednodušení je možné kartičky barevně a/nebo tvarově sladit s místy, kam se mají nalepit (žlutá a zelená kartička/bublina). Podle kompetencí konkrétních žáků lze kombinovat psaní a bílé/barevné kartičky/bublíny. Nutností v takovém případě je, aby učitel pro žáky potřebné kartičky/bublíny předem připravil. Můžeme k tomu využít šablony z PL 1 – PŘÍLOHA, konkrétně ze cvičení 3 + 4 a 7. Šablony je možno různě rozstříhat a tím si vytvořit „kartičky na míru“. Je také možné o spolupráci požádat rodiče a přípravu kartiček/bublin (prázdných či vyplněných) žákům předem zadat jako domácí práci.

Pokud začínáme jednoduššími variantami, většinou postupně projdeme „od nejjednoduššího k nejsložitějšímu“, tj. od barevných kartiček/bublin s napsanými příslušnými tvary křestních jmen k samostatnému psaní obou tvarů křestního jména (tzn. jedno cvičení můžeme provádět opakovaně, ale se zvyšující se gradací náročnosti jednotlivých kroků). Není to ale nezbytně nutné – záleží na individuálních okolnostech a cílech učitele.

Metodická poznámka: V případě, že by se žáci ve třídě/škole pohybovali výlučně mezi spolužáky a pedagogy komunikujícími českým znakovým jazykem, bylo by zadání cvičení v podstatě nesmyslné: v takovém případě by spolužáci na žáka nevolali českým jménem, ale používali by pro oslovení postupy typické pro český znakový jazyk (srov. cvičení 1 a 2). V tom případě by učitel musel zadání nějak dovysvětlit či upravit tak, aby bylo ve shodě se zkušenostmi žáků (např. *„Jak na tebe volají děti, které neumí český znakový jazyk, třeba když si hrajete na hřišti?“*).

Toto cvičení je úvodním cvičením z řady cvičení, která na sebe navazují a postupně vyžadují větší a větší míru abstrakce, a to cvičení 4 → cvičení 10 + 11 → cvičení 12.

CVIČENÍ 5

VE CVIČENÍ 3 JE MEZI OBRÁZKY ŠIPKA (→). PROČ TAM JE? CO TATO ŠIPKA ZNAMENÁ?

Tak jako v celém pracovním listě, i zde je důležité, aby se učitel upozadil a snažil se nenásilně žáky navádět k tomu, aby sami zformulovali myšlenku, že šipka znázorňuje nějaký proces (od prvního obrázku k druhému) nebo změnu (opět od prvního obrázku k druhému), neboli „z něčeho vychází něco jiného“, „něco pokračuje nějak“... Zároveň je třeba mít stále na paměti, že žáci se teprve učí číst a psát. Proto nemusí mít zautomatizované, že v naší kultuře čteme a píšeme zleva doprava. V některých případech jim tato neznalost může komplikovat hledání správného řešení cvičení.

Tímto cvičením lze práci s pracovním listem ukončit. Pokud se rozhodneme pokračovat, bude každý žák k další práci potřebovat další min. čtyři fotografie sama sebe (jejichž zajištění je vhodné řešit např. přinesením v rámci domácího úkolu nebo tiskem předem ve škole).

Další alternativou je vynechat cvičení 6, 7, 8, 9, rovnou přeskóčit na cvičení 10 a tím práci s pracovním listem ukončit, příp. využít ještě bonusové cvičení 13 na konci pracovního listu.

Další možnou alternativou je pokračovat ve cvičeních dále na ose cvičení 4 → cvičení 10 + 11 → cvičení 12 (více viz cvičení 4).

CVIČENÍ 6

PODÍVEJTE SE, JAK CVIČENÍ 3 UDĚLALI VAŠI SPOLUŽÁCI. POPROSTE JEDNOHO SPOLUŽÁKA O DVĚ JEHO FOTKY. PAK POPROSTE O DVĚ FOTKY TAKÉ JEDNU SPOLUŽÁČKU.

Toto cvičení je nezbytným krokem k cvičení 7: Žáci jednak získají fotografie svých spolužáků, se kterými budou ve cvičení 7 pracovat, jednak – a to je důležitější – zjistí (buď sami, nebo díky nenásilnému „postrčení“ učitelem), jak spolužáci vypracovali cvičení 4 (jehož pevnou součástí je cvičení 3). Znalost, kterou takto získají, bude nezbytná – bez ní nelze cvičení 7 úspěšně vypracovat. Jinými slovy: Ve cvičení 4 jsme stavěli na znalostech, které má každé dítě o svém křestním jméně (v nominativu a/nebo ve vokativu). Ve cvičení 7 využijeme toho, že každý z žáků může opsat nominativ a vokativ křestního jména spolužáků. Cvičení 6 má žáky vést k tomu, aby se spolužáky záměrně spolupracovali. Ve cvičení 7 žáci pochopí, že díky této spolupráci jsou schopni splnit úlohy, na které by sami nestačili (je poměrně málo pravděpodobné, že by žáci v této fázi své vzdělávací cesty byli schopni sami od sebe napsat nominativy

a vokativy křestních jmen alespoň dvou svých spolužáků). Doporučujeme, aby učitel tomuto kooperačnímu aspektu cvičení přikládal náležitou důležitost a přirozeně ho podporoval a posiloval.

Alternativou je cvičení 6, 7, 8, 9 vynechat a rovnou přeskočit na cvičení 10 a tím práci s pracovním listem ukončit, příp. využít ještě bonusové cvičení 13 na konci pracovního listu.

CVIČENÍ 7

PODÍVEJTE SE NA TYTO ČTYŘI OBRÁZKY. NA KAŽDÉ MODRÉ MÍSTO NALEPTE FOTKU SPOLUŽAČKY A NA KAŽDÉ ČERVENÉ MÍSTO NALEPTE FOTKU SPOLUŽÁKA.

Metodická doporučení k tomuto cvičení jsou uvedena u cvičení 6. Dále doporučujeme využít metodické principy popsané ve cvičení 4, s nimiž má cvičení 7 mnoho podobného. Dle situace je možno pracovat s fotografiemi a jmény více spolužáků než dvou – v tom případě je možné využít PL 1 – PŘÍLOHA, kde jsou k dispozici prázdné obrázky z cvičení 3 + 4 a 7.

Alternativou je cvičení 6, 7, 8, 9 vynechat a rovnou přeskočit na cvičení 10 a tím práci s pracovním listem ukončit, příp. využít ještě bonusové cvičení 13 na konci pracovního listu.

CVIČENÍ 8

NA ŽLUTÁ MÍSTA VE CVIČENÍ 7 NAPIŠTE JMÉNO SPOLUŽAČKY A JMÉNO SPOLUŽÁKA NA FOTCE.

Viz cvičení 7, resp. cvičení 4 a 6.

Alternativou je cvičení 6, 7, 8, 9 vynechat a rovnou přeskočit na cvičení 10 a tím práci s pracovním listem ukončit, příp. využít ještě bonusové cvičení 13 na konci pracovního listu.

CVIČENÍ 9

DO VE CVIČENÍ 7 NAPIŠTE, JAK NA TUTO VAŠI SPOLUŽAČKU A TOHOTO VAŠEHO SPOLUŽÁKA VOLAJÍ DĚTI VE TŘIDĚ.

Viz cvičení 7, resp. cvičení 4 a 6.

Alternativou je cvičení 6, 7, 8, 9 vynechat a rovnou přeskočit na cvičení 10 a tím práci s pracovním listem ukončit, příp. využít ještě bonusové cvičení 13 na konci pracovního listu.

CVIČENÍ 10

PODÍVEJTE SE, CO JSTE NAPSALI K OBRÁZKŮM VE CVIČENÍ 3. OPIŠTE TO SEM K NOVÝM OBRÁZKŮM.

Funkcí tohoto cvičení je převést žáky od psaní do obrázků (a v nich do žlutého obdélníčku nebo do zelené bubliny) k psaní slov do řádků. Jde o další stupeň abstrakce na ose cvičení 4 → cvičení 10 + 11 → cvičení 12. Tato abstrakce může být pro žáky poměrně náročná, ale měla by být zvládnutelná, a to díky grafické a barevné navigaci: Žáci vidí velmi podobné obrázky jako ve cvičení 3 a 4 (= známé, již zvládnuté), vědí, co do nich ve cvičení 4 napsali, ale také vidí, že do tak malých obrázků se nedá psát. K psaní ale mohou využít linek, které jsou pod obrázky, a zde jsou pro ně silným vodítkem barvy, jimiž jsou řádky podbarveny.

Cvičení lze modifikovat např. využitím kartiček – obdobně jak bylo popsáno v cvičení 4 a 3.

V PL 1 – PŘÍLOHA jsou k tomuto cvičení k dispozici prázdné obrázky shodující se s obrázky v PL 1 – ŽÁK.

CVIČENÍ 11**PODÍVEJTE SE NA JMÉNA U OBRÁZKŮ VE CVIČENÍ 7 A NAPIŠTE JE K NOVÝM OBRÁZKŮM ZDE VE CVIČENÍ 11.**

Viz cvičení 10. Kromě žlutého a zeleného podbarvení jsou pro žáky užitečným vodítkem počet, umístění a grafické členění řádků pro psaní.

V PL 1 – PŘÍLOHA jsou k tomuto cvičení k dispozici prázdné obrázky shodující se s obrázky v PL 1 – ŽÁK.

CVIČENÍ 12**ZKUSTE JMÉNA ZE CVIČENÍ 10 A 11 NAPSAT DO SLOUPEČKŮ. ZVLÁDNETE TO BEZ OBRÁZKŮ?**

Jde o další stupeň abstrakce na ose cvičení 4 → cvičení 10 + 11 → cvičení 12. Žáci navíc musí spojit výstupy z cvičení 10 a 11, což úlohu ještě dále ztěžuje. Domníváme se však, že počet, umístění, grafické členění a podbarvení řádků pro psaní je pro většinu žáků dostatečně silným vodítkem k úspěšnému zvládnutí tohoto úkolu.

Dle situace je možno pracovat s fotografiemi a jmény více než dvou spolužáků – v tom případě je možné využít PL 1 – PŘÍLOHA, kde jsou k tomuto cvičení k dispozici prázdné řádky shodující se s řádky v PL 1 – ŽÁK.

CVIČENÍ 13**ZKUSTE DO DOPLNIT JMÉNA A ŠIPKY Z NABÍDKY. POVEDE SE VÁM TO?**

V tomto bonusovém cvičení žáci poprvé pracují s nominativy a vokativy jmen, jež nepatří spolužákům (pokud se některá jména z tohoto cvičení vyskytla i mezi jmény spolužáků, s nimiž žáci pracovali v předcházejících cvičeních, bude cvičení pro žáky jednodušší). Pro žáky jde o zcela novou situaci. Je ale nutným krokem k postupnému poznávání, že jazyková a komunikační pravidla platí univerzálně, i mimo okruh žákům blízkých osob, prostředí, situací...

Vysoká obsahová náročnost cvičení je proto záměrně vyvažována prvky, které žákům plnění cvičení usnadňují: a) žáci pracují v grafickém, resp. myšlenkovém schématu, které je pro ně díky předcházejícím cvičením už velmi dobře známé; b) žáci nemusí sami nic vymýšlet, pracují s uzavřeným souborem možností; c) žáci sami nic nepíší, pouze přiřazují; d) jména, se kterými žáci v tomto cvičení pracují, patří k jednomu deklinačnímu vzoru (nominativ s koncovkou *-a* → vokativ s koncovkou *-o*), pokud si tohoto jevu žáci všimnou, významně jim to ve vypracovávání cvičení může pomoci.

Cvičení lze různě modifikovat a tím snižovat či naopak zvyšovat jeho náročnost. Snižování náročnosti lze dosáhnout např. snížením počtu řádků, které mají žáci doplnit, redukcí typů doplnění, s nimiž žáci pracují (nejjednodušší je doplňování šipky), vybarvením příslušných kartiček a/nebo míst, kam se mají kartičky doplnit, žlutou a zelenou barvou či zvýrazněním kořenů jmen, s nimiž žáci ve cvičení pracují (zde ale doporučujeme postupovat velmi obezřetně, viz metodické pokyny ke cvičení 3). Zvýšit náročnost cvičení lze např. rozšířením cvičení o další jména. Zde upozorňujeme na to, že učitel by měl postupovat velmi promyšleně a vzít v úvahu nejen fakt, že zdaleka ne všechna u nás užívaná jména se skloňují podle deklinačního paradigmatu nominativ s koncovkou *-a* → vokativ s koncovkou *-o*, ale i další skutečnosti zmiňované výše, a příp. i tvarovou homonymii typu *Ivo* – *Ivo*, *Iva* – *Ivo*.

V PL 1 – PŘÍLOHA jsou k tomuto cvičení k dispozici prázdné šablony shodující se se šablonami v PL 1 – ŽÁK. Dále je zde k dispozici šablona s prázdnými řádky, do které mohou žáci text (tj. oba sloupce a mezi nimi šipky) přepsat. Následně mohou žáci celý napsaný text vlepít do svého PL 1 – ŽÁK napravo od vytištěného textu, do kterého doplňovali slova a šipky z nápovědy.

Klíč k vybraným cvičením

CVIČENÍ 1 Dva obrázky, dvě videa. Na obou obrázcích jsou dva lidé (jednou muž a žena, jednou dvě ženy), vždy sedí v nějaké kanceláři nebo třídě u stolu a žena vlevo něco píše, nějak spolu komunikují, na obrázku vlevo muž klepe ženě na rameno (chce ji oslovit?), u obrázku vpravo je žlutý titulek „EVO!“ Video lze spustit pomocí QR kódu, na který zaměříme displej mobilního telefonu (mobilní telefon musí obsahovat vhodný software).

CVIČENÍ 2 Shody: Komunikační situace, místnost, stůl a rozmístění lidí u stolu.

Rozdíl: Jednou spolu komunikují žena a muž, jednou dvě ženy. Na jednom videu spolu zobrazení lidé komunikují českým znakovým jazykem, na druhém videu mluvenou češtinou (my vidíme titulek „EVO!“). Když slyší lidé komunikují v mluvené češtině, tak se nemusí vidět – jakmile něco slyší (v tomto případě paní Eva slyšela své jméno), tak se otočí (= když na někoho slyší lidé volají, oslovený člověk to slyší, a proto se otočí na mluvčího). Když spolu komunikují dva lidé v českém znakovém jazyce, tak na sebe „volají“ jinými způsoby než slyší lidé v mluvené češtině. Jeden ze způsobů jsme viděli na videu k obrázku vlevo, a to poklepání na rameno – když muž poklepal ženě na rameno, podívala se na něj: je to obdoba toho, když slyší žena na videu k obrázku vpravo řekla „EVO!“ a druhá žena (= Eva) se otočila a podívala se na ženu, která ji oslovila.

CVIČENÍ 13

KUBA	→	KUBO
HANA	→	HANO
JITKA	→	JITKO
JIRKA	→	JIRKO
JANA	→	JANO
KÁJA	→	KÁJO